

Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Nobel Ekonomi Ödülü sahibidir. Son yayımlanan Serbest Düşüş: Serbest Piyasalar ve Küresel Ekonominin Batışı kitabı Fransızca, Almanca, Japonca ve İspanyolca bulunabilir.

JOSEPH E. STIGLITZ

2012'nin tehlikeleri

Küresel ekonomik yeni denge oluşumu muhtemelen hızlanacak ve hemen hemen kaçınılmaz olarak **politik gerilimleri artıracak**. Bu gerilimler, küresel ekonominin karşı karşıya olduğu tüm sorunlarla birlikte, önümüzdeki on iki ay içinde kendini göstermezse şanslı sayılırız.

2011 yılı, pek çok iyimser Amerikalının umdu kestiği zaman olarak hatırlanacak. Başkan John F. Kennedy, yükselen dalganın bütün tekneleri kaldırdığını söylemişti. Fakat şimdi, çekilen dalga, Amerikalılar yalnızca uzun direkli gemilerin çok daha yükseğe çıkarılmış olduğunu değil, pek çok küçük teknenin de onların dümen suyunda paramparça olduğunu görmeye başladı.

Yükselen dalganın gerçekten yükseliyor olduğu o kısa anda, milyonlarca kişi "Amerikan rüyası" hayallerini gerçekleştirmek için iyi bir fırsatları olabileceğine inandı. Artık bu rüyalar da uzaklaşıyor. 2008 veya 2009'da işsiz kalanların tasarrufları, 2011 yılı itibarıyla harcanmış oldu. İşsizlik çeklerinin sonu geldi. Gazete başlıkları, yeni işe alımların iş gücüne normal şartlarda katılması gereken sayıyı tutturması için hâlâ yeterli olmayan işe alımların 50 yaşında olup da bir daha bir işe sahip olma umudu çok az olanlar için pek bir anlam ifade etmediğini yazıyor.

Hatta birkaç ay için işsiz olacağını düşünen orta yaşlı insanlar, şimdi aslında zorla emekli edildiklerinin farkına vardı. On binlerce dolar eğitim borcu ile üniversiteden yeni mezun olan gençler, hiçbir iş bulamı-

yor. Arkadaşlarının ve akrabalarının yanına taşınanlar evsiz hale geldi. Gayrimenkul patlaması sırasında satın alınan evler hâlâ piyasada alıcı bekliyor veya zararlarla satıldı. Yedi milyondan fazla Amerikan ailesi evini kaybetti.

TEK BAŞINA KEMER SIKMA POLİTİKALARI SONUÇ VERMEZ

Önceki on yıllık zaman dilimindeki finansal patlamanın karanlık yüzü, Avrupa'da da tamamen açığa çıktı. Yunanistan ile ilgili kararsızlık ve kilit ulusal hükümetlerin kemer sıkıma olan bağlılıkları, geçen yıl büyük kayıplara neden olmaya başladı. Hastalık İtalya'ya bulaştı. Resesyona başlangıcından beri yüzde 20'lere yakın olan İspanya'nın işsizliği, daha da yukarıya tırmandı. Olanaksız olarak görülen euronun sonu gerçek bir olasılık olarak gelmeye başladı.

Bu yıl daha da kötü olmaya hazırlanıyor. Elbette ki Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi politik sorunlarını çözmesi ve işsizliği yüzde 6 veya yüzde 7 seviyesine düşürmek için alması gereken canlandırma önlemlerini nihayet benimsemesi mümkün (kriz öncesi- nin yüzde 4 veya yüzde 5'lik düzeylerini ümit etmek

artık çok zor). Ama bu Avrupa'nın tek başına kemer sıkma politikasının sorunlarını çözmeyeceğini anlaması kadar düşük bir olasılık. Kemer sıkma politikası, aksine ekonomik yavaşlamayı sadece daha da vahim hale getirir. Ekonomik büyüme olmaksızın borç krizi ve euro krizi, yalnızca daha da kötüleşir. 2007'de konut balonunun sönmeye başlaması ile başlayan uzun süreli kriz ve sonrasındaki resesyona varlığını sürdürür.

Dahası, 2008 ve 2009'un fırtınalarında yolunu bulabilen piyasaları geliştirmekte olan başlıca ülkeler, ufukta görünen sorunlarla aynı şekilde baş edemeyebilir. Brezilya'nın büyümesi çoktan hız kesti ve Latin Amerika'daki komşuları arasındaki endişeyi artırdı.

Bu arada, iklim değişikliği ve diğer çevresel tehditler, dünyanın çoğu ülkesinde giderek artan eşitsizlik ve dâhil uzun vadeli sorunlar ortadan kaybolmadı. Bazıları daha da şiddetlendi. Örneğin yüksek işsizlik, ücretleri aşağı bastırıyor ve yoksulluğu artırıyor.

ARZ YANLI EKONOMİNİN ÇEKİCİLİĞİ

İyi haber şu ki bu uzun vadeli sorunları ele almak, aslında kısa dönem sorunların çözülmesine de yardımcı olabilir. Ekonomiyi küresel ısınma için güçlendirme konusunda artan yatırımlar, ekonomik faaliyetleri, büyümeyi ve istihdam yaratılmasını canlandırmaya yardım eder. Daha ilerici vergilendirme, daha doğru gelirin yukarıdan, ortaya ve aşağıya doğru yeniden dağıtılması, bir anda eşitsizliği azaltır ve toplam talebi artırarak istihdamı çoğaltır. Tepe dilime daha yüksek vergi, ihtiyaç duyulan kamu yatırımını finanse etmek ve işsizler dâhil alt dilimdekilere bir miktar sos-

yal güvence sağlamak için gelir yaratabilir.

Bu gibi vergilerde ve harcamadaki "dengeli bütçe" artışları, mali açığı bile artırmadan işsizliği azaltabilir ve üretimi artırabilir. Ancak bu noktadaki endişe, Atlantik'in iki yanında, özellikle ABD'deki politika ve ideolojinin bunun olmasına izin vermeyeceğidir.

Açık üzerine sabitlenip kalmak, sosyal harcamalarda kısıntıyı teşvik edecek ve eşitsizliği daha da kötüleştirecektir. Aynı şekilde, aleyhinde olan tüm delillere karşın (özellikle yüksek işsizliğin olduğu bir dönemde) arz yanlı ekonominin sürekli çekiciliği, yukarıda vergilerin yükseltilmesini önleyecektir.

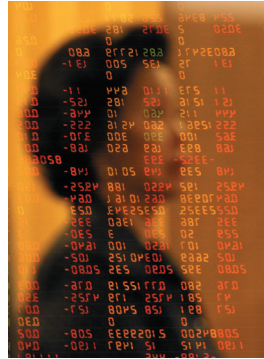
Krizden önce bile ekonomik güç, yeni bir denge buluyordu. Aslına bakılırsa, Asya'nın küresel GSYİH'deki payının yaklaşık yüzde 50 seviyesinden

bir anda yüzde 10'un altına düştüğü 200 yıllık tarihi bir anomaliyi düzeltiyordu. Asya'da ve diğer gelişmekte olan piyasalarda görülen büyümeye olan edimsel bağlılık, bugün Batı'nın ideoloji ve kazanılmış hakların bir bileşiminin sürüklediği, neredeyse büyümeye adanmışlığı yansıtan yanlış yönlendirilmiş politikalarıyla tezat oluşturuyor.

Sonuç olarak küresel ekonomik yeni denge oluşumu muhtemelen hızlanacak ve hemen hemen kaçınılmaz olarak politik gerilimleri artıracak. Bu gerilimler, küresel ekonominin karşı karşıya olduğu tüm sorunlarla birlikte, önümüzdeki on iki ay içinde kendini göstermezse şanslı sayılırız.

İyi haber şu ki bu uzun vadeli sorunları ele almak, aslında kısa dönem sorunların çözülmesine de yardımcı olabilir.

Ekonomiyi küresel ısınma için güçlendirme konusunda artan yatırımlar, ekonomik faaliyetleri, büyümeyi ve istihdam yaratılmasını canlandırmaya yardım eder.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.

www.project-syndicate.org